

## ORZECZNICTWO O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Artykuł zawiera informacje na temat:

- 1. Wybranych form pomocy osobom niepełnosprawnym.*
- 2. Wybranych form pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym, chorym przewlekle oraz niedostosowanym społecznie w świetle obowiązującego prawa oświatowego.*

### *Wybrane formy pomocy osobom niepełnosprawnym.*

Niepełnosprawność to długotrwały stan, w którym występują pewne ograniczenia w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych lub psychicznych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub postępująca.

Osoby niepełnosprawne mogą uzyskać oficjalne, administracyjne uznanie ich niepełnosprawności występując o wydanie **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności**. Dokument taki **wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności**. Uzyskany dokument zawiera podstawowe informacje o przyczynie niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany lub lekki), o wskazaniach dotyczących rehabilitacji, leczenia i wyposażenia w sprzęt ortopedyczny, a także wskazania dotyczące szczególnych uprawnień, jak na przykład prawa do korzystania z ułatwień dla osób niepełnosprawnych zawartych w Prawie o Ruchu Drogowym.

**Znaczny stopień niepełnosprawności** orzeka się w sytuacji, gdy osoba niepełnosprawna wymaga stałej lub długotrwałej opieki i jednocześnie nie jest

zdolna do pracy, albo też może pracować wyłącznie w warunkach pracy chronionej.

**Umiarkowany stopień niepełnosprawności** wymusza czasową lub częściową opiekę innych osób. Jednocześnie naruszona sprawność organizmu uniemożliwia podjęcie pracy lub warunkuje pracę jedynie w warunkach pracy chronionej.

**Lekki stopień niepełnosprawności** w sposób istotny obniża zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną i psychiczną.

### **Postępowanie w sprawie uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności.**

Osoba zainteresowana lub jej przedstawiciel ustawowy albo, za ich zgodą - ośrodek pomocy społecznej, składa wniosek o wydanie orzeczenia do powiatowego (miejskiego) zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. W orzeczeniu powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte wskazania dotyczące w szczególności:

- a) odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- b) szkolenia, w tym specjalistycznego,
- c) zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- d) uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- e) konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,

- f) korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- g) konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- h) konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- i) spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602 ze zm.),
- j) wymogu zamieszkania w oddzielnym pokoju (dotyczy osób poruszających się na wózkach oraz osób, których niepełnosprawność wymaga zamieszkania w oddzielnym pokoju) zgodnie z art. 5 ust. 3 Ustawy o dodatkach mieszkaniowych. Służy to określaniu normatywnej (dopuszczalnej) powierzchni lokalu mieszkalnego niezbędnej dla celów ustalania prawa do dodatku mieszkaniowego.

W drugiej instancji orzeka **Wojewódzki Zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności**.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, może zwrócić się o:

- a) stwierdzenie nieważności orzeczenia,
- b) wznowienie postępowania - jeżeli w ramach nadzoru stwierdzi, że istnieje uzasadniona wątpliwość, co do zgodności orzeczenia ze stanem faktycznym lub, że orzeczenie zostało wydane w sposób sprzeczny z przepisami prawa. Takie same uprawnienia posiada wojewoda, ale wyłącznie w stosunku do orzeczeń powiatowych zespołów.

Od orzeczenia wojewódzkiego zespołu przysługuje odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Wojewódzkiego Zespołu, który wydał orzeczenie. Jeżeli Wojewódzki Zespół uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, wydaje orzeczenie, w którym uchyla lub zmienia zaskarżone orzeczenie. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów opłat sądowych.

W razie wydania orzeczenia o niepełnosprawności, osoba zainteresowana może wystąpić o wydanie **legitymacji niepełnosprawnego**, która będzie pomocna w dokumentowaniu przysługujących uprawnień. Orzeczenie takie jest niezbędne w celu korzystania z uprawnień i ulg przewidzianych przepisami prawa, np. uprawnień do skróconego czasu pracy, dodatkowego urlopu, podatkowych odliczeń rehabilitacyjnych, skorzystania z programów PFRON, czy z pomocy społecznej.

*Wybrane formy pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej oraz niedostosowanej społecznie w świetle najnowszego prawa oświatowego.*

**W dniu 17 listopada 2010 r. zostały uprawomocnione ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ w sprawie:**

- warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych,
- warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach.

**Rozporządzenia te wchodzą w życie z dniem 1 września 2011 roku.**

**Szczególną pomoc organizuje się dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych:**

- 1) niesłyszących,
- 2) słabosłyszących,
- 3) niewidomych,
- 4) słabowidzących,
- 5) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z **afazją**,
- 6) z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
- 7) z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- 8) z autyzmem, w tym z zespołem **Aspergera**,
- 9) z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Do zorganizowania kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną powołane są odpowiednio: przedszkola specjalne, oddziały integracyjne w przedszkolach ogólnodostępnych, szkoły specjalne oraz oddziały integracyjne w szkołach ogólnodostępnych. Nie organizuje się kształcenia specjalnego na poziomie przedszkolnym dla dzieci upośledzonych w stopniu lekkim. Aby uzyskać dla swego dziecka orzeczenie do kształcenia specjalnego, rodzice lub prawni opiekunowie zobowiązani są do złożenia w poradni psychologiczno – pedagogicznej albo poradni specjalistycznej wniosek o wydanie takiego orzeczenia. Wymagana jest jednocześnie aktualna diagnoza medyczna oraz wyniki badań psychologicznych, pedagogicznych, a także logopedycznych. ( w poradniach są organizowane i działają zespoły orzekające, wydające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka ).

Szczególną troską są objęci również uczniowie niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem społecznym, wymagający stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie tych uczniów może odbywać się w:

- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych,
- przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
- przedszkolach i szkołach integracyjnych
- młodzieżowych ośrodkach wychowawczych;
- młodzieżowych ośrodkach socjoterapii;
- specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych;
- specjalnych ośrodkach wychowawczych;

Zaznacza się, że w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych nie organizuje się oddziałów specjalnych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Szkoły specjalne dla tych dzieci i młodzieży organizuje się wyłącznie w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i ośrodkach socjoterapii.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym w szkołach i oddziałach specjalnych, może być prowadzone do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy:

- 1) 18. rok życia — w przypadku szkoły podstawowej;
- 2) 21. rok życia — w przypadku gimnazjum;
- 3) 23. rok życia — w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej

Podkreśla się, iż sprawowanie szeroko rozumianej opieki nad uczniami niepełnosprawnymi oraz niedostosowanymi społecznie lub zagrożonymi niedostosowaniem społecznym musi przebiegać w ścisłej integracji ze środowiskiem rówieśniczym.

Ważną kwestią jest również sprawowanie opieki nad uczniami z **chorobą przewlekłą**. Uczniowi ci realizują podstawę programową kształcenia ogólnego. Obowiązek szkolny mogą realizować w szkołach ogólnodostępnych, w szkołach specjalnych organizowanych w szpitalach, sanatoriach, uzdrowiskach lub formie indywidualnego nauczania ( w przypadku, gdy stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły ). Koniecznością jest w wypadku uczniów chorych przewlekle, ściśle dostosowanie wymagań edukacyjnych do ich indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych. Nauczyciele są więc zobowiązani opracować dla takich uczniów Plan Działań Wspierających, który stanowić będzie źródło informacji jakie, formy pomocy należy wobec niego zastosować.

Przedszkola, szkoły oraz różnego typu placówki są zobowiązane do udzielania uczniom **pomocy psychologiczno – pedagogicznej**. Pomoc udzielana uczniowi polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz rozpoznawaniu jego indywidualnych możliwości psychofizycznych , wynikających w szczególności:

- 1) z niepełnosprawności;
- 2) z niedostosowania społecznego;
- 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- 4) ze szczególnych uzdolnień;
- 5) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- 6) z zaburzeń komunikacji językowej;
- 7) z choroby przewlekłej;
- 8) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- 9) z niepowodzeń edukacyjnych;

Korzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i innych placówkach w zakresie doskonalenia umiejętności niezbędnych we

wspieraniu rozwoju dziecka mogą również rodzice - co jest dobrowolne i nieodpłatne.

M. Lasok – pedagog, logopeda